

MORGENDAGENS AFRIKA

av

P. A. BREDVEI

At Afrika, så vel som Asia, er inne i en krise og et tidsskifte, er vel kjent. Men mens Asia — stort sett — har hatt sine fødselsveer, og en rekke nye nasjoner har stått fram, som har begynt å skrive de første blader av sin nasjonale historie, så hører dette ennå morgendagen til her i Afrika — med et par unntagelser.

Men ledende politikere mener at året 1960 vil bli noe av et merkeår i det mørke fastlands historie. Det er antatt at det alt da vil være en kjede av frie nasjoner tvers over hele kontinentet — fra Atlanterhavet til Det indiske hav.

Gullkysten antas å ville få sin fulle politiske frihet i år, og Nigeria arbeider for det samme. Og når begge disse kolonier har fått selvstyre, regner en med at folket i Britisk Togoland og Kamerun vil få en anledning til selv å bestemme om de vil være selvstendige eller inngå en allianse med en av disse nye stater.

I år bestemte Sudan sin framtid, og ifølge F.N.s tidligere bestemmelse skal Italias mandat over Somaliland opphøre i 1960 og landet få selvstyre.

Bare dette — medregnet det urgamle, frie etiopiske riket — vil skape en nesten sammenhengende rekke av frie stater fra østkyst til vestkyst i Afrika. I tillegg til dette kan vi nokså sikkert regne med at også Algerie og Marokko innen få år vil være frie stater. Frankrike forsøker å holde på disse verdifulle kolonier med makt, men har trangen etter frihet og selvstyre først våknet, er ingen kanonmakt sterk nok — ser det ut til.

Og hvordan det vil gå med Kenya, er ennå et åpent spørsmål.

Like for våre øyne begynner det mørke, tårefylte Afrika å smile — å skyte friske skudd. — Slavefolket blir frie, selvstendige mennesker, lik oss. —

Og for hver ny koloni som blir fri, stiger håpet hos de andre, og den nasjonale ånd øker i styrke.

En av F.N.s observatører i Afrika, Mr. Mason Sears, har bedt om at organisasjonen ikke må glemme den virkning den har på den afrikanske tankegang — at land etter land stiger fram på dette gamle fastland, som har vært den hvite manns sikreste kolonier.

Det er ennå stor forskjell på levestandarden og det kulturelle nivå innen dette enorme kontinentet, og det ville være umulig, for ikke å si uforsvarlig, å gi alle disse folk og stammer selvstyre på én gang, men noe har våknet hos dem — noe har begynt å gro — en demring på Østens himmel forteller dem at en ny dag er i vente — en dag da afrikaneren selv kan bestemme over sitt nasjonale liv og sin framtid. Det vil knapt bli noen utopi han skaper seg hverken i første eller annen omgang, men han vet i hvert fall at den jordflekken gresshytten hans står på, kan ingen hvit mann ta fra ham.

Fra det smale fruktbare belte ved Middelhavets kyst, ned gjennom oasene i Saharas ørken, ned gjennom Sentral-Afrikas dampende jungel og sumpland, og like ned til det myldrende Sør-Afrika, er det en merkbar aktivitet. Nye ord som «politikk» og «demokrati» absorberes i de gamle stammespråkene — og selv de mest primitive mennesker begynner å spørre hva disse ordene betyr.

Hvilken rolle kommunismen spiller innen de nasjonale frihetsbevegelser, er ennå ikke blitt skikkelig kartlagt, men nå og da kommer det meldinger om kommunistisk infiltrasjon fra de mest utenkelige steder. Som eksempel kan nevnes følgende: Sønn til en tidligere kannibalhøvding i Fransk Kongo hadde hørt ordet «kommunisme» og fått forklart litt av dets betydning. Han forsto at dette var en sjanse, og foran siste valget på deputerte fra kolonien til den franske nasjonalforsamling, dannet han sitt eget parti: «Folkepartiet». Han reiste rundt og holdt politiske foredrag og delte ut stemmesedler. Grunnet den store prosent analfabetisme hadde de forskjellige partier hvert sitt symbol som merke. Høvdingssønnen hadde valt en hane som sitt partimerke

— og lovt høytidelig en levende hane til alle som ga ham sin stemme. At denne store haneflokken skulle komme fra Moskva, ble tatt for gitt. Dessverre tapte mannen mange stemmer på ikke å ha valt en høne som sitt partimerke, da folk bryr seg lite om haner som ikke legger egg. Men han fikk allikevel nok stemmer til å bli medlem av den ærverdige franske nasjonalforsamling.

At Mau Mau-bevegelsen har kommunistiske tendenser, er kjent, og enda mer påtagelig er det at Moskva står bak uroen i de franske kolonier i Nord-Afrika og pøser olje på varmen.

Under krigen i Indo-China deserterte, og ble det tatt til fange, flere tusen soldater av de franske styrker som var hjemme i Tunis, Algerie og Marokko. De så på hele denne krigen som en kolonikrig som var dem uvedkommende. Disse fanger ble først sendt til China, hvor de gjennomgikk en «hjernevask», siden til Russland, hvor de fikk en grundig militær opplæring, og størsteparten av dem skal nå befinne seg i Tsjekkoslovakia — ferdig til å sendes inn i Nord-Afrika som «frivillige», så snart tiden er opportun. Moskva sover ikke.

At Afrika er inne i et tidsskifte som vil bli intensivert i de nærmeste år, er nokså sikkert. Slavefolket vil ikke bære slavemerket lenger, og deres store ærbødighet for den hvite mann og hans tekniske overlegenhet er sterkt avtagende.

To blodige verdenskriger og flere mindre kriger har de hvite nasjoner gjort opptaket til. Afrikaneren har flere ganger måttet kjempe for å bevare den hvite manns herredømme. Den store uttapping av kontinentets råmaterialer — som nok har vært med å skape en høyere levestandard mellom de innfødte — er samtidig med å skape en usikker framtid. Store bygder og hele stammer har mistet sin jord, og folket er blitt tvunget til å søke til byene og finne seg arbeid i fabrikkene. Den høyere levestandard den hvite mann brakte med seg, har sjelden skapt høyere livslykke og tryggere sosiale kår — som afrikaneren selv ser på livet. (Selvfølgelig er det unntagelser, men det er helst ut fra et vesterlandsk livssyn.)

Kristendommen har over store deler av Afrika vært sett på som den hvite manns religion. Ja, en begår knapt noen stor feil

om en generaliserer — og sier hele Afrika. I koloniene har gjerne antagelsen av den kristne tro ført med seg en viss stigning i enkelte personers sosiale skala — ikke som f. eks. i India, China og Japan, hvor det motsatte har vært tilfelle.

At dette syn, sammen med den intellektuelle oppvåknen mellom folket, har vært faktorer i kristendommens favør i Afrika, kan ikke bortforklares. Dertil har det fra katolsk hold vært øvet ikke så lite politisk trykk på folket for å verve konvertitter.

I og med at den ene kolonien etter den andre blir til selvstendige stater, må vi regne med at selve grunninnstillingen til kristendommen hos de fleste afrikanere vil omformes. Kristendommen vil da ikke lenger bli «herrefolkets» religion som de behøver å anta for å komme opp i en høyere sosial grad. Skolevesenet og de medisinske institusjoner er da knapt lenger i hendene på europeerne — ofte misjonene — drevet med statsstøtte. Ingen ytre ting vil da lenger lokke en afrikaner til å anta den kristne tro.

Hvordan vil det da gå med den kristne kirke i Afrika?

Ingen kan besvare dette spørsmål nå. Å profetere pessimistisk eller optimistisk, har ingen mening. Men én ting er nokså sikkert: Den kristne kirke kan bare bestå og utbres i den utstrekning den eier indre kraft og Guds signing. Vi kristne i Europa har nydt så gode politiske og sosiale kår gjennom århundrer at vi tror dette må til for å skape normale livsmuligheter for den kristne kirke i verden. Vi har lett for å glemme at kristendommens rikeste og sunneste tid var de første århundrer — som for en stor del var en forfølgelsestid. Kanskje noen av de siste meldinger fra den kristne kirke i Russland, og noe av det som siver ut fra China, tyder på det samme.

Men vi får tro at vi ikke behøver å regne med slike tider for den kristne kirke i Afrika. Det ville bety en stor ulykke om kommunismen i sin marxistiske form ble akseptert av de mange primitive stammer i Afrika. Det ville uten tvil kaste kontinentet tilbake til stammekrigene og kannibalismens århundrer. Den tynne ferniss til kultur som afrikaneren — stort sett — eier, skal det ikke mye til å ripe et hull på.

Det er dette som ikke må skje.

Den kristne kirke må være seg sitt ansvar bevisst. Den forsømte mange av sine anledninger i China og flere av landene i Det fjerne Østen. Må bare ikke den samme bebreidelsen velte inn over oss når det gjelder Afrika!

Vi har for tiden vår anledning her som den kristne kirke bør utnytte til det ytterste.

Og selv om koloniene blir frie stater, og vi må arbeide på like fot med den sorte mann, vil det ikke forringe vår innsats. Vi som skal arbeide her, har bare mistet det som var kunstig, og helt naturlig blitt det vi er som mennesker og som kristne. Og det er alltid det som veier mest i vektskålen.

Og at en under disse forhold kan oppleve rike tider i sitt arbeid, er de store innhøstningsmuligheter vi opplever i det frie Etiopia, et godt vitnesbyrd om.